

Úloha č. 9

Zoznamy a rodokmene: Povzbudenie v neľahkých časoch

Nedeľa: Boh - Pán a Vládca sejín

(Ezd 1,7-11 SEkP) ⁷Kráľ Kýros vydal nádoby Hospodinovho domu, ktoré Nebukadnesar odvliekol z Jeruzalema a uložil v dome svojho boha. ⁸Perzský kráľ Kýros ich vydal prostredníctvom pokladníka Mitredáta a ten ich prepočítané odovzdal judskému kniežat'u Šešbaccarovi. ⁹Toto je ich počet: tridsať zlatých mís, tisíc strieborných mís, dvadsaťdeväť nožov, ¹⁰tridsať zlatých čiaš, štyristodesať druhoradých strieborných čiaš, tisíc iných nádob; ¹¹všetkých nádob zo zlata a striebra bolo päťtisícštyristo. Toto všetko niesol Šešbaccar so zajatcami, ktorí išli z Babylonu do Jeruzalema.

(Dan 1,1.2 SEkP) ¹V tret'om roku kraľovania judského kráľa Jojakíma prišiel babylonský kráľ Nebukadnesar k Jeruzalemu a obľahol ho. ²Pán mu vydal do rúk judského kráľa Jojakíma i časť náčinia Božieho domu. Odniesol ich do krajiny Šinár, do domu svojho boha. Nádoby zanesol do klenotnice svojho boha.

Aj keď sú texty v opačnom poradí, my začneme najskôr Danielom, kde je popísaná udalosť dobytia Jeruzalema a ulúpenie chrámového pokladu do Babylonu. To, čo je tu najviac znepokojujúce, je skutočnosť, že Pán vydal Nabukadnesarovi judského kráľa aj časť pokladu. DOUKHAN poukazuje nie len na historický rozmer tejto udalosti, ale aj na kozmický rozmer. "Babylon totiž nahradil Jeruzalem a zjavne nahradil aj jeho náboženský vplyv ... kráľ Nabuchodonozor nahradil judského Boha."¹ Je to vlastne Boží súd nad jeho ľuďom, avšak toto je len úvod do knihy, ktorá Boha predstavuje ako toho, kto má udalosti pevne vo svojich rukách. "Holá veta 'Panovník dal' či 'Panovník dáva' (vzhľadom k bezčasovosti hebr. slovesa) upozorňuje na to, že v popredí rozprávačovho záujmu bude dôraz na jednanie (pôsobenie) tohto Panovníka ako vládcu ovplyvňujúceho (riadiaceho) udalosti."² Na otázku kam Boh tieto udalosti riadi, dostávame odpoveď práve v prvej kapitole knihy Ezdráš.

Z babylonského pohľadu znamenalo prevezenie chrámového náradia z Jeruzalema do chrámu víťazného boha v Babylone predstavu, že Hospodin je "neschopný židov spasit"³. Zo strany Nabukadnesara to bol prejav nadradenosti jeho boha na Bohom judským. Nádoby domu Božieho sa tak stali symbolom toho, kto má nadvládu. V tomto kontexte možno vidieť počínanie kráľa Belšaccara (Dan 5) ako maximálny prejav pýchy a arogancie voči Hospodinovi, keď usporiadal slávnosť, kde sa pilo a konzumovalo z týchto nádob. Ezdráš tým, že v prvej kapitole začína navrátením týchto nádob späť do Jeruzalema ukazuje, že Hospodin má stále navrch a napriek babylonskému exilu sa mu situácia nikdy nevyvymkla z

¹ DOUKHAN, Jacques. *Túžba zeme: štúdia prorockej knihy Daniel*. Martin: Advent Orion, 1996. 250 s. ISBN 80-88719-59-3. str. 18.

² BENEŠ, Jiří. *Knihy o Bohu soudci: Teologie knihy Daniel*. Praha: Advent - Orion, 2015. 178 s. ISBN 978-80-7172-762-0. str. 15.

³ WILLIAMSON, H. G. M. *Word Biblical Commentary: Ezra-Nehemiah*, vol. 16. Grand Rapids: Zondervan, ePab edition 2018. s. 566. ISBN 978-0-310-58836-8. str. 92.

rúk. Čo sa týka Šešbaccara, prikláňame sa spolu s WILLIAMSONOM⁴ aj FENSHAMOM⁵ k názoru, že to bol zrejme prvý judský guvernér, ktorý predchádzal Zerubábelom. Existujú názory, ktoré Šešbaccara stotožňujú so Zerubábelom (napr. Josephus), ale nie je k tomu dost' podstatných dôvodov. Je pravda, že najmä šľachtici mali ako judské, tak aj babylonské meno (napr. Daniel/Baltazár), ale nie dve babylonské mená (mená Šešbaccar aj Zerubabel majú babylonský pôvod).

Každopádne spôsob, akým Ezd 1 popisuje návrat židov z Babylona nám má pripomenúť druhý exodus. Dôvodom je, aby sme návrat a obnovu mesta a chrámu nevideli len skrze politickú zmenu, ktorá nastala po páde babylonskej ríše, ale aby sme túto zmenu vnímali cez priame Božie riadenie, napriek tomu, že Boh tu pre svoje zámery používa pohanských politických vodcov. Návrat z exilu, možnosť obnoviť chrám, mesto a bohoslužbu je Hospodinovým činom, ktorým riadil udalosti.

⁴ WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 94.

⁵ FENSHAM, F. Ch. The New International Commentary of the Old Testament: *The Book of Ezra and Nehemiah*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co. 1982. s. 268. eISBN 978-1-4674-0585-0. [Kindle version].

Pondelok: Návrat domov

(Ezd 2,1.70 SEkP) ¹*Toto sú príslušníci provincie, ktorí šli z vyhnanstva, zajatci, ktorých odviekol babylonský kráľ Nebukadnesar do Babylonu. Vrátili sa do Jeruzalema a do Judska, každý do svojho mesta.* ⁷⁰*Tak sa teda kňazi, leviti a poniektorí z ľudu usadili tu; speváci, vrátnici a nevoľníci chrámu vo svojich mestách; celý Izrael býval vo svojich mestách.*

(Neh 7,6.72 SEkP) ⁶*Toto sú ľudia z provincie, ktorí sa vrátili zo zajatia, do ktorého ich odviekol babylonský kráľ Nebukadnesar. Vrátili sa do Jeruzalema a Judska, každý do svojho mesta.* ⁷²*Nato sa kňazi, leviti, vrátnici, speváci, ako aj niektorí z ľudu usídlili v Jeruzaleme, chrámoví nevoľníci i celý Izrael zasa vo svojich mestách. Keď nadišiel siedmy mesiac, Izraeliti už boli vo svojich mestách.*

Štruktúra Ezdráša 2 je nasledovná: (a) nadpis - vv.1-2; (b) zoznamy laikov - vv. 3-35; (c) kňazov - vv. 36-39; (d) levitov - v. 40; (e) spevákov - v. 41; (f) vrátnikov - v. 42; (g) iných chrámových sluhov - vv. 43-58; (h) zoznam tých, ktorých genealógia sa nedala dokázať - vv. 59-63; (i) súčty - vv. 64-67; (j) zhrnutie darov pre budovu chrámu - vv. 68-69; (k) záver - v. 70.

Ezd 2,2 ponúka mená jedenástich vodcov národa, chýba Šešbaccar o ktorom sa zmiňuje prvá kapitola. Dohromady to činí dvanásť vodcov národa. WILLIAMSON poukazuje na súvislosť s exodusom, kde z Egypta vyšlo všetkých dvanásť izraelských kmeňov. Poukazuje na to, že "cieľom je ukázať, že tí, ktorí sa vrátili boli predstaviteľmi Izraela v celom rozsahu"⁶. Podobne aj vymenovanie kňazov, levitov a ostatné skupiny, ktoré pracovali pre chrám nám pripomína exodus, kedy boli všetky tieto skupiny zavedené. Návrat z exilu je teda druhá šanca pre Izrael. Je to nadviazanie na Mojžiša a na pôvodný Hospodinov plán s jeho ľuďom.

Podobne je konštruovaný aj zoznam v Nehemiášovi. Verše 6 a 7 vlastne kopírujú Ezdráša. Jediný drobný rozdiel je v zozname vodcov (v. 7) kde ich je už plný počet dvanásť, objavuje sa tu Nachamáni, ktorý v Ezd 2,2 nie je spomenutý. Šešbaccar sa nikde v Nehemiášovi už nespomína.

⁶ WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 113.

Utorok: Kde zostali leviti?

(Ezd. 8,1.15 SEkP) ¹*Toto sú predáci rodín, zapísaní do rodového zoznamu, ktorí vyšli so mnou za kral'ovania kráľa Artaxerxa z Babylonu: ...* ¹⁵*Zhromaždil som ich k rieke, čo tečie od Ahavy, a pobudli sme tam tri dni. Keď som sa rozhladol po ľude a kňazoch, nenašiel som medzi nimi ani jediného levitu.*

Zoznam v Ezd 8,1-14 sa začína kňazskou rodinou (Pinchasovi synovia - v. 2) a pokračuje výpočtom dvanástich rodín laikov (vv. 3-14).

Pätnásty verš sa vracia a nadväzuje na Ezd 7,28. Miesto, kde sa Ezdráš s ľudom na tri dni usadili, sa nachádza niekde poblíž Babylona. Rieka Eufrat, ktorá mestom pretekala mala mnoho kanálov a lodných ciest, ktoré slúžili na defenzívne účely a je pravdepodobné, že rieka spomínaná vo v. 15 je jednou z nich.⁷

Čo sa týka neprítomnosti levitov, dá sa to vysvetliť aj tým, že veľká časť už aktívne pôsobila v Judsku (viď Ezd 2,40-58). KOCH poznamenáva, že oneskorenie zapríčinené dodatočným včlenením levitov do skupiny navrátilcov, je zrozumiteľné iba "na pozadí poriadku pochodu cez púšť v pôvodnom exoduse"⁸. Každá skupina navrátilcov tak opakovane pripomína odchod Izraelitov z Egypta. To bol zároveň signál pre tých, ktorí stále zostávali v Babylone, že cesta von je stále otvorená. Ktokoľvek sa rozhodne vrátiť do Judska, stáva sa súčasťou nového exodusu. Brána zostáva otvorená.

⁷ Porovnaj s: WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 216-217.

⁸ KOCH. in: WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 217.

Streda: Dary večnosti

(Ezd 8,24-28 SEKP) ²⁴*Potom som vybral dvanástich z popredných kňazov, Šerebju a Chašabju a s nimi desiatich s pomedzi ich bratov.* ²⁵*Potom som odvážil striebro, zlato a nádoby, posvätný dar pre dom nášho Boha, ktorý obetoval kráľ, jeho radcovia, jeho kniežatá a všetci Izraeliti, koľko ich tam bolo.* ²⁶*Odvážil som im teda do rúk šesťstopät'desiat hrivien striebra, sto hrivien strieborného náčinia, zlata tiež sto hrivien,* ²⁷*d'alej dvadsať zlatých džbánov po tisíc dareikov a dve nádoby z lesklého bronzu, vzácne ako zlato.* ²⁸*Pritom som im povedal: Vy ste zasvätení Hospodinovi, i tieto nádoby sú posvätné, aj striebro so zlatom je obetný dar Hospodinovi, Bohu vašich otcov.*

v. 24: Ezdráš vybral dvanástich popredných kňazov (ich mená nie sú uvedené) a dvanástich levitov, Šerebju, Češabju a ďalších desať ich bratov (porov. s Ezd 8,18.19). Zodpovednosť zverená dvanástim kňazom a dvanástim levitom "je v súlade s pentateuchálnymi právnymi predpismi o starostlivosti a pohybe svätyne (Nm 3-4)."⁹ Samozrejme aj tu je narážka na exodus.

Starostlivé odváženie a zaznamenanie darov slúži k tomu, aby nebolo žiadnych pochýb o tom, že by sa Ezdráš nejako sám na týchto daroch obohatil. Dary boli zvážené pred aj po ceste, aby bolo jasne vidieť, ako sa s týmito cennosťami nakladalo. Celkové množstvo zlata bolo "približne 3,75 tony"¹⁰ a striebra "24,5 tony"¹¹. Vybraní kňazi a leviti, ktorí sú zodpovední za toto vzácne vybavenie chrámu sú "zasvätení Hospodinovi" (dosl. vy svätí k Hospodinovi) aj striebro, zlato a zariadenie je "sväté k Hospodinovi". Svätý *qodeš* je v SZ často používané "k rozlíšeniu medzi čistým a nečistým"¹². Čistý alebo nečistý "reprezentuje božský vzťah (pozitívny a negatívny) k usporiadanému svetu, čistý (aj s jeho náprotivkom nečistý) zahŕňa normálny stav ľudstva v pozemskej sfére."¹³ Boh je ten, ktorý posväcuje (činí z nečistého čisté). Verš 28 teda zdôrazňuje, že všetko to zaznamenané bohatstvo patrí Bohu rovnako ako aj kňazi a leviti, ktorým bolo zverené. My vieme, že Ezdráš nežiadal kráľa o ozbrojený sprievod. "Na jediného svätého Boha sa možno spoľahnúť, že ochráni pred vonkajším útokom to, čo je jeho vlastné, zvlášť ak je to v opatere svätých mužov. Zároveň by členovia vlastnej Ezdrášovej komunity, ktorí počuli jeho slová, uznali strašné následky, keby boli sami v pokušení ukradnúť niektorý z pokladov."¹⁴

⁹ WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 219.

¹⁰ tamtiež, str. 220.

¹¹ tamtiež, str. 220.

¹² NAUDÉ, J. A. "שָׁדָשׁ" in: VANGEMEREN, W. A. (ed.) *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*. vol. 3. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1296 s. ISBN 978-0-310-49978-7. str. 878.

¹³ NAUDÉ, J. A. "שָׁדָשׁ" in: VANGEMEREN, W. A. (ed.) *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*. str. 879.

¹⁴ WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 220.

Štvrtek: Služba vo svätom meste

(Neh 11,1-3 SEkP) ¹*Predáci ľudu bývali v Jeruzaleme a ostatný ľud losoval, aby každý desiaty išiel bývať do svätého mesta Jeruzalema a deviaty zostali v iných mestách.* ²*Ľud žehnal všetkým, ktorí sa dobrovoľne odhodlali bývať v Jeruzaleme.* ³*Toto sú predáci provincie, ktorí bývali v Jeruzaleme a judských mestách. Každý býval na svojom vlastníctve po svojich mestách: Izraeliti, kňazi, leviti, chrámoví nevoľníci a potomkovia Šalamúnových služobníkov.*

Niekedy je dobré všímať si aj to, o čom daný biblický text nehovorí. Losovanie ľudu, o ktorom je reč vo v. 1, nie je nariadené ani Hospodinom, ani Ezdrášom, či Nehemiášom. Ľudia používali los, pretože boli presvedčení, že sa pomocou neho uplatní Božia vôľa (napr. Nm 26,55; Joz 7,14.16-18; 14,2; 18,6.8; 1 Sam 10,20-21; 14,41-42; Prís 16,33). Ísť bývať do Jeruzalema bola v tomto prípade obeť. Môžeme si všimnúť, že tí, ktorí boli vylosovaní tvoria desiatok z ľudu. A práve preto boli žehnaní dobrovoľníci, "pretože znížili počet tých, ktorí sa museli presťahovať napriek tomu, že uprednostnili zostať tam kde boli."¹⁵ Jeruzalem je tu nazvaný ako sväté mesto (v SZ je to neobvyklé), ale to len potvrdzuje teologickú koncepciu kníh Ezdráš-Nehemiáš, kde je chrám rozšírený na celé mesto a napokon všetok ľud.

Chrámoví nevoľníci a potomkovia Šalamúnových služobníkov sa okrem odkazu v 1 Par 9,2 spomínajú už len v Ezd. a Neh. a to spolu. WILLIAMSON poukazuje na to, že nie je možné sa na nich pozeráť iba ako na otrokov, pretože slovo služobník môže predstavovať aj významného úradníka. Títo chrámoví nevoľníci a Šalamúnovi služobníci mali v Jeruzaléme svoje štvrte a pravdepodobne slúžili levitom podobne ako leviti slúžili kňazom.¹⁶ Ich spojenie s Gibeoňanmi z Joz 9,27, alebo so zamestnancami Šalamúna v 1 Krľ 9 je skôr špekulatívne. Na základe rozboru ich mien zistujeme, že veľa z nich je neizraelského pôvodu. Biblickí bádatelia sa preto domnievajú, že sa môže jednať o potomkov ľudí, ktorí mohli na začiatku prísť do Izraela ako vojnoví zajatci.

¹⁵ WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 445.

¹⁶ viď o tejto téme WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 117.

Použitá literatúra

BENEŠ, Jiří. *Kniha o Bohu soudci: Teologie knihy Daniel*. Praha: Advent - Orion, 2015. 178 s. ISBN 978-80-7172-762-0.

Biblia Hebraica Stuttgartensia. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 978-3-438-05222-3.

Biblia: Slovenský ekumenický preklad. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.

DOUKHAN, Jacques. *Túžba zeme: štúdia prorockej knihy Daniel*. Martin: Advent Orion, 1996. 250 s. ISBN 80-88719-59-3.

FENSHAM, F. Ch. The New International Commentary of the Old Testament: *The Book of Ezra and Nehemiah*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co. 1982. s. 268. eISBN 978-1-4674-0585-0. [Kindle version].

VANGEMEREN, W. A. (ed.) *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*. vol. 3, 2. vyd. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1296 s. ISBN 978-0-310-49978-7.

WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, vol. 16. Grand Rapids: Zondervan, ePab edition 2018. s. 566. ISBN 978-0-310-58836-8.